

Circulair bouwen. Steden en gemeenten in actie.

Elmar Willems
Facilitator Circulaire Economie

vlaanderen-circulair.be

Wat maken de sprekers los?

Wat en waarom is iets circulair?

Wat is de rol van het lokaal bestuur?

Denk na over je eigen rol.

Waarom zou ik er mee bezig zijn?

Hoe werk ik aan visie en aanpak?

Doe mee.

Begin zelf.

HOE KAN EEN **LOKAAL BESTUUR** DE CIRCULAIRE ECONOMIE STIMULEREN?

Geef richting als lokaal bestuur

- Toon leiderschap en politieke ambitie
- Stel visie en beleidsplan/strategie op
- Maak slimme koppelingen tussen (beleids)uitdagingen
- Denk groot, begin klein. Ga experimenteren en implementeren
- Zorg voor monitoring, opvolging en evaluatie van acties

Ga aan de slag met de interne organisatie

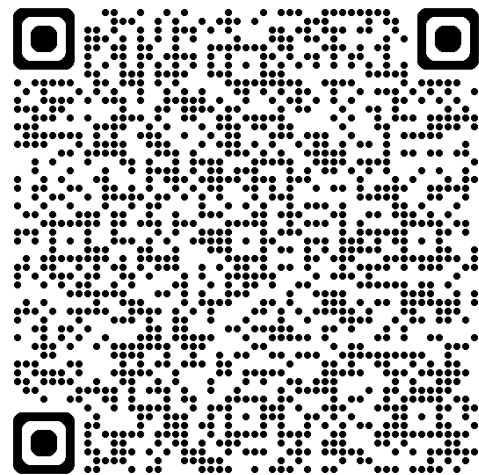
- Stimuleer samenwerking over de verschillende diensten en thema's
- Duid een coördinator aan
- Zorg voor middelen, tijd en ruimte
- Investeer in kennisontwikkeling
- Analyseer je sterktes (economie, socio-economisch weefsel, materiaalstromen, ...)
- Ga aan de slag met duurzaam en circulair aankopen en aanbesteden

Stimuleer extern engagement bij ondernemers en burgers

- Inspireren en sensibiliseren
- Zet de goede initiatieven in de kijker en vier de successen
- Stimuleer ondernemerschap en innovatie.
- Samenwerken op/met bedrijventerreinen
- Pas regelgevende kaders aan: ruimtelijk, economisch, ...
- Ondersteun via subsidies of (meezoeken naar) financieringsoplossingen

- ✓ Werk samen in de regio: buurgemeenten, intercommunale, POM, provincie, sociaal-circulaire hub
- ✓ Betrek burgers, ondernemers en verenigingen
- ✓ Laat je ondersteunen via Vlaamse middelen, Europese projecten, beschikbare kennis en netwerken

Handvaten voor visie, strategie en actie

[Jouw circulaire gemeente nu en morgen - Vlaanderen Circulair](#)

INHOUD

Voorwoord	3
1. Klaar voor de start?	4
2. Wat zijn de voordelen van de circulaire economie?	7
3. Wat is een circulaire stad of gemeente?	11
3.1 Bio-economie en het voedselsysteem	13
3.2 De gebouwde omgeving	14
3.3 Consumentengoederen en afval	16
3.4 Industrie en lokale economie	17
3.5 Andere	18
4. In het kort: hoe kan een lokaal bestuur de circulaire economie stimuleren?	21
5. Naar een circulaire stad of gemeente in 3 fasen	25
5.1 Fase 1: Stakeholdermapping, visievorming en opportuniteitscan	27
5.2 Fase 2: Circulaire strategie opmaken en uitvoeren	36
5.3 Fase 3: Verankering en monitoring van de circulaire strategie	38
6. Een gemeente als circulaire testomgeving: naar een succesvol circulair pilootproject	42
6.1 Intro	42
6.2 Naar een circulair pilootproject in vier stappen	43
7. Tot slot: samen leren en investeren in de circulaire economie	53

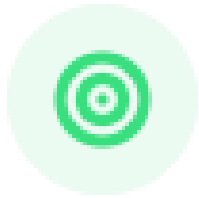
BIJLAGEN

Lijst van tools	55
Lijst van figuren	55

Vertaling van visie naar concrete doelen en acties

Voorbeeld voor bouwnijverheid

Doelstelling

We zetten een (SMART) doelstelling voor de toekomst.

*Vanaf 2025 past de gemeente zelf **circulaire principes** toe in al haar **nieuwbouwprojecten**.*

Actielijnen

We bepalen wat we op hoofdlijnen moeten doen om onze doelstelling te behalen.

*Inbedden van circulaire principes bij de opmaak van **aanbestedingen** en bijhorende **gunningscriteria**.*

Actie

We definiëren de concrete inspanningen die we moeten ondernemen

Voorzien van opleiding circulair aanbesteden; uitwerken van een sloopbeleid waarin sloopinventaris essentieel is;

Instrumenten

Circulair aanbesteden van overheidsopdrachten in de bouw: videopresentatie

In de [leerhub circulair bouwen](#) werd een nieuwe lessenreeks toegevoegd over circulair aanbesteden van (ver)bouwprojecten, speciaal voor openbare opdrachtgevers.

Les 4: Circulair aankopen van bouwprojecten - *TIP VOOR LOKALE BESTUREN*

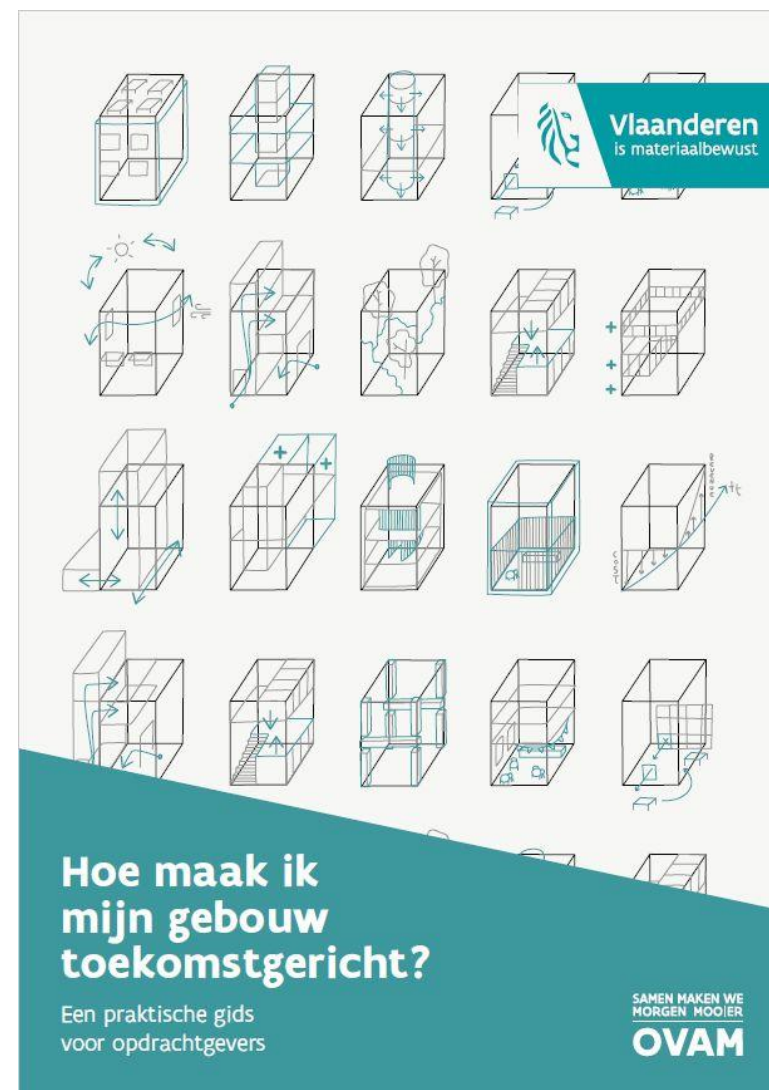
[Intro](#) : overzicht inhoud lesreeks

Lesonderdeel 4.1: met de [ambitiekaart](#) je circulaire ambities bepalen

Lesonderdeel 4.2: Het [technisch bestek](#)

Lesonderdeel 4.3: Het [functioneel specificeren](#) van circulaire wensen

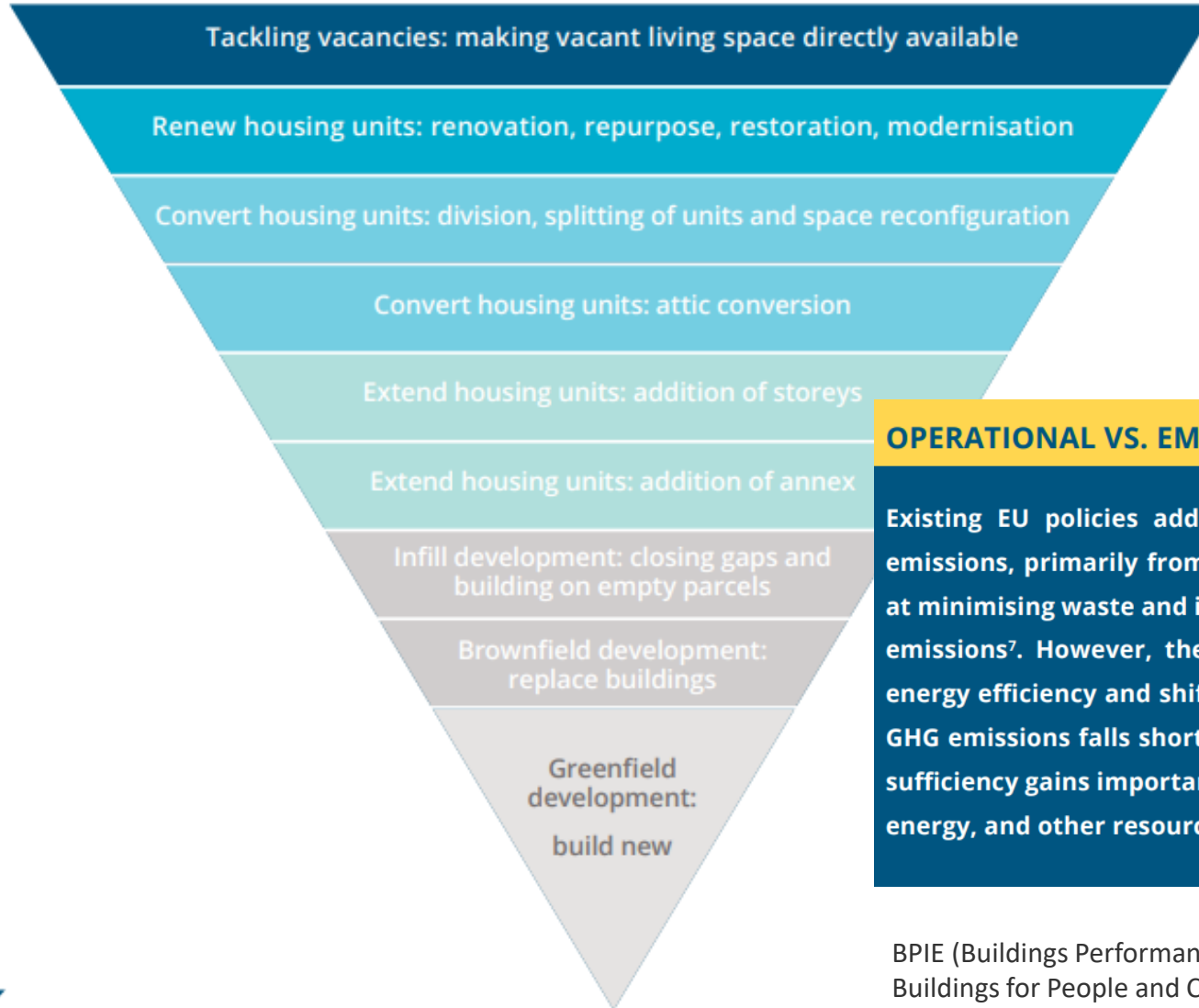
Lesonderdeel 4.4: Het [administratief bestek CABRIO](#)

**MOST
preferred**

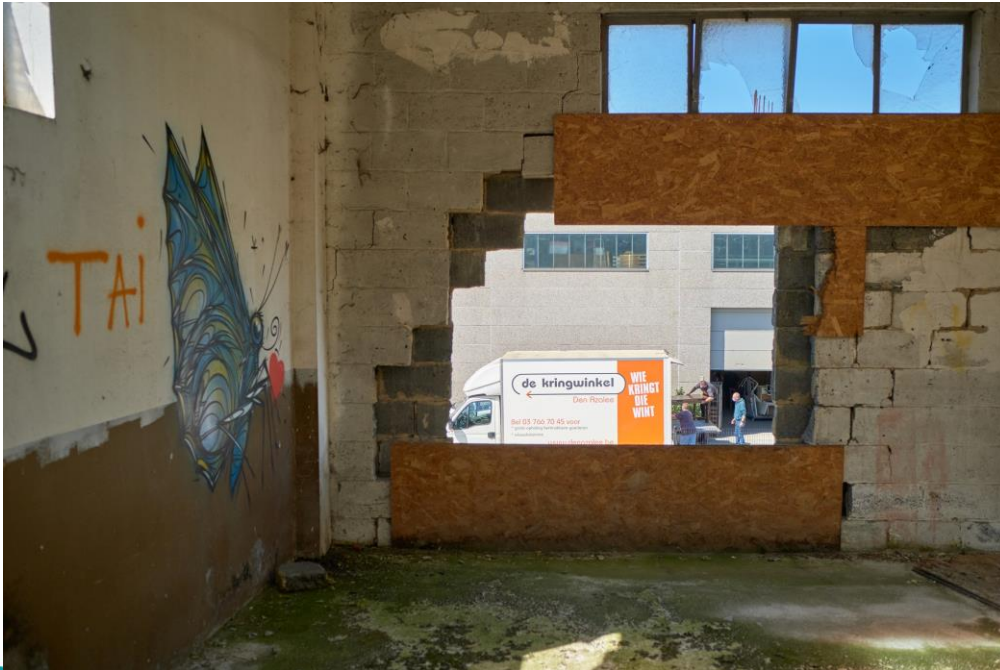
**LEAST
preferred**

OPERATIONAL VS. EMBODIED CARBON

Existing EU policies address both (1) operational emissions⁵ and (2) embodied emissions, primarily from the supply side⁶. Furthermore, end-of-life policies aimed at minimising waste and increasing circularity also play a role in reducing embodied emissions⁷. However, the current emphasis on promoting low carbon materials, energy efficiency and shift to renewables as key strategies to curb building related GHG emissions falls short of meeting climate targets⁸. This is where the concept of sufficiency gains importance, as it aims to innovatively avoid demand for materials, energy, and other resources such as land and water.

BPIE (Buildings Performance Institute Europe) (2024). Prioritising Existing Buildings for People and Climate. Sufficiency as a strategy to address the housing crisis, achieve climate targets and protect resources. Available at: <https://www.bpie.eu/publication/prioritising-existing-buildings-for-people-and-climate/>

Embedded CO2:

182kg /m2
1.000.000 kg

Uitstoot..
bij theoretische nieuwbouw:

350kg /m2
1.925.000 kg

bij renovatie met nieuwe materiaal:

95kg /m2
522.500 kg

bij uitgevoerde renovatie:

83kg /m2
456.500 kg

- 1.468.500kg besparing (ref. nieuw)
- 66.000kg (ref. renovatie nieuw mat.)

*+/- 2.000 retourvluchten tussen
Amsterdam en New York.*

*+/- 500 retourvluchten tussen
Amsterdam en New York.*

*+/- 450 retourvluchten tussen
Amsterdam en New York.*

*renovatie 4 keer mogelijk
1/8 minder emissie*

cozon
Circular. Social. Credit.

Cozon is een project dat tot
stand komt met de steun van

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

EFRO
EUROPEES FONDS
VOOR REGIONALE
ONTWIKKELING

Mede gefinancierd
in het kader van de
respons van de Unie op
de COVID-19-pandemie

provincie
Oost-Vlaanderen

Vlaanderen
is sterke steden

cozon
Circular. Social. Credit.

Sint-Niklaas
Stadsdeel

dr. architect **Tomas Ooms**
+32 473 17 89 02
STUDIO TUIN EN WERELD
@Studio.tuin.en.wereld

STUDIO TUIN EN WERELD
ONWERP PRAKTIK ONDERHOUD

verleden vandaag

1.000.000 kg CO₂eq of
182 kg CO₂eq / m²

Embodied in bestaande structuur

Bij afbraak en
ontmanteling
(niet berekend)

Theoretische referentie bij volledige low carbon nieuwbouw

1.925.000 kg CO₂eq of
350 kg CO₂eq / m²

Structuur 24%
Skin 50%
Space plan 16%
Services 10%
Outdoor (niet berekend)

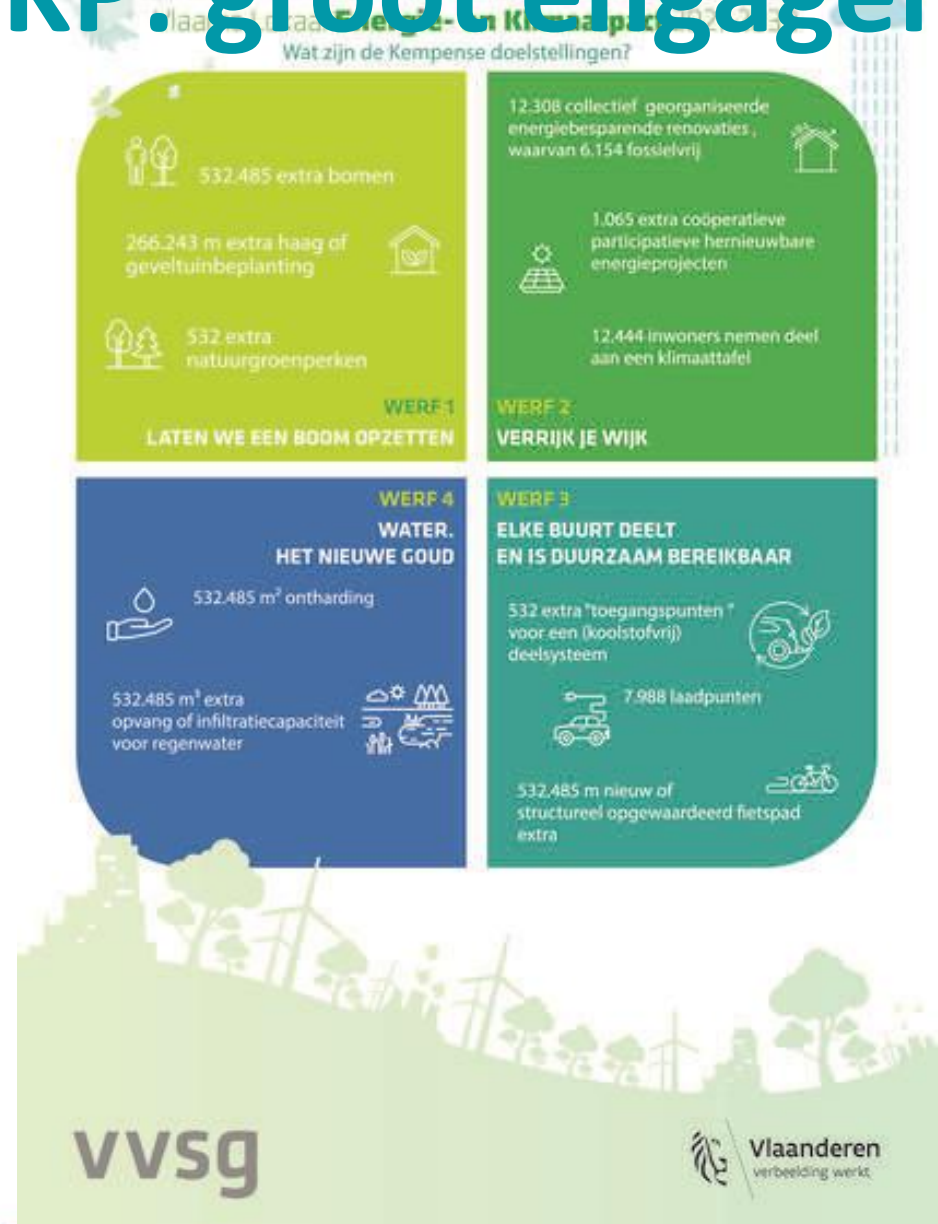
EMBODIED CO₂

456.500 kg
CO₂eq
83 kg/m²

Waarvan 65.000 kg of 12
kg/m² vermeden door
hergebruik en ontwerp
aanpassingen

Berekende waarde embodied CO₂

LEKP: groot engagement

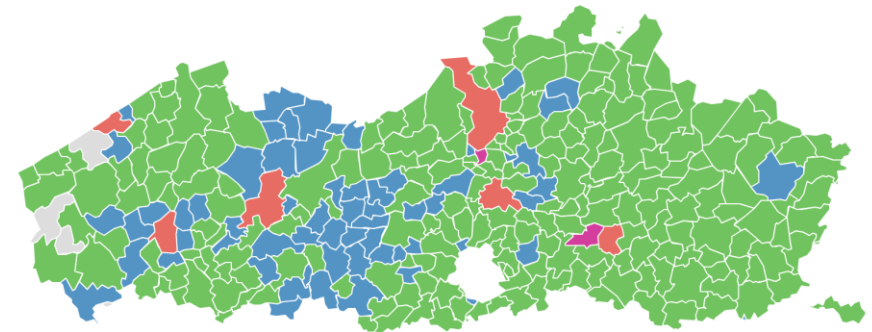
Ondertekening Burgemeestersconvenant

Versie opgemaakt op 17 januari 2024

Geen enkele Burgemeestersconvenant ondertekend

2020 en 2030 2030 2030 en 2050 2020, 2030 en 2050

Ondertekende ▼

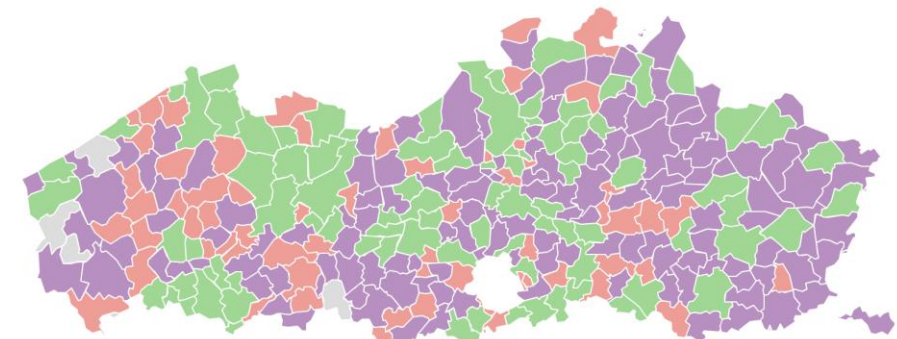
Ondertekening Lokaal Energie- en Klimaatpact

Versie opgemaakt op 21 januari 2024

Geen enkel Lokaal Energie- en Klimaatpact ondertekend

1.0., 2.0. en 2.1. 1.0. 1.0. en 2.0.

Ondertekende ▼

Link met circulaire economie?

Analyse klimaatactieplannen: circulaire economie in 71% expliciete doelstelling : bouw, aankopen, afval maar ook landbouw, bedrijventerreinen,...

INTEGRATIE KLIMAAT EN CE LOKAAL KLIMAATBELEID EN CE ALS “CIRCULAR SYSTEMIC SOLUTION”

Circular
Cities & Regions
Initiative

Interreg
Europe

Co-funded by
the European Union

KARMA

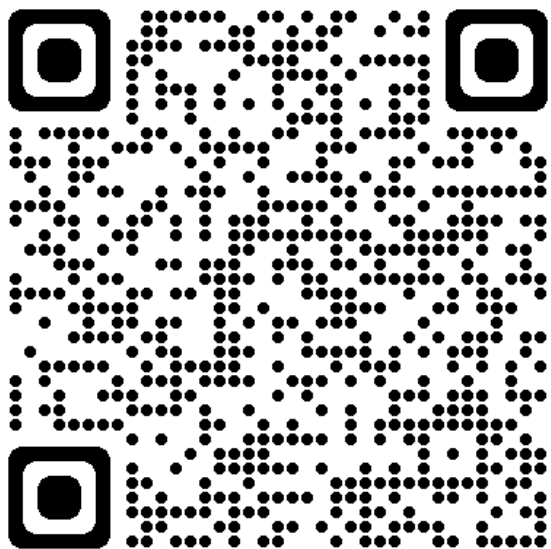
AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

vvs

ZOERSEL

LAAGDREMPELIG EN BREED COMMUNICEREN

NIEUWSBRIEF LOKAAL CIRCULAIR OP MAAT VAN LOKALE BESTUREN

SCHRIJF JE IN

[Vlaanderen](#) / [Vlaanderen Circulair](#)

Jouw circulaire gemeente nu en morgen

Drie nieuwe publicaties helpen jou als lokale beleidsmaker op weg. Ga aan de slag met de circulaire economie en wees klaar voor de toekomst.

Hoe kan een lokaal bestuur de omslag naar een circulaire economie stimuleren? Hoe ziet een samenleving eruit waarin hergebruik, reparatie en hoogwaardige recyclage aan de orde van de dag zijn? Waar gebouwen circulair ontworpen zijn, veranderingsgericht en duurzaam? Vlaanderen Circulair en VVSG reiken nieuwe handvaten aan voor **strategievorming** en **actie**.

Bedankt!

Vragen?

elmar@vlaanderen-circulair.be

Lokaalcirculair@vlaanderen-circulair.be

www.vlaanderen-circulair.be

www.lokaalcirculair.be

